

รู้ไว้ใช่ว่า

นครวัด นครธม : อาณาจักรที่ยิ่งใหญ่และนครแห่งครีธา (2)

พุมรี อรรถรัฐเสถียร¹

ฉบับที่แล้วได้กล่าวถึงปราสาทนครวัด ซึ่งเป็นปราสาทที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในกัมพูชา แต่ก็ยังมีสิ่งที่ยิ่งใหญ่ไม่น้อยไปกว่านครวัดนั่นคือ **นครธม (Angkor Thom)** พระนครหลวงที่ยิ่งใหญ่กว่าเมืองหลวงใดๆ ในสมัยขอมโบราณ แม้ว่าปัจจุบันนครวัดนครธมมิได้จัดอยู่ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกแล้วก็ตาม แต่สถาปัตยกรรมของทั้งสองแห่งก็ยังคงมีคุณค่าจัดเป็นมรดกโลกได้ “รู้ไว้ใช่ว่า” จึงขอนำเรื่องราวนครธมอันเป็นนครแห่งรัชสมัยมหาราชพระเจ้าชัยวรมันที่ 7

ในภาษาเขมรเรียกนครธมว่า “**อังกอร์ธม**” คำว่า “อังกอร์” หมายความว่า นคร หรือเมือง และคำว่า “ธม” หมายความว่า ใหญ่ ดังนั้น นครธมจึงมีความหมายว่า นครที่ยิ่งใหญ่ หรือเมืองใหญ่ นครธมถูกสร้างขึ้นมาเป็นราชธานี ราวพุทธศตวรรษที่ 18 ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (มหาบรมสุคตบพ) พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งอาณาจักรขอม และเป็นมหาบุรุษที่ชาวกัมพูชาให้การยกย่องมากที่สุด เนื่องจากทรงมีพระปรีชาสามารถหลายด้าน เป็นทั้งนักรบ นักปกครอง และนักพัฒนา ครั้นที่พระองค์ขึ้นครองราชย์ก็สามารถขับไล่ศัตรูที่เข้ามารุกรานได้หมดสิ้น อีกทั้งยังได้นำพุทธศาสนานิกายมหายานเข้ามาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่สิ่งที่ทำให้โลกได้รู้จักพระองค์และต้องยกย่องมากเป็นพิเศษนั้นคือความยิ่งใหญ่และน่าอัศจรรย์ของนครธม หรือราชธานีแห่งอาณาจักรขอม (อาณาจักรพระนคร)

นครธมสร้างหลังจากเกิดอาณาจักรขอมมาได้ประมาณ 300 ปี และสร้างหลังนครวัดด้วย โดยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มีพระประสงค์ที่จะขยายอาณาจักรให้ยิ่งใหญ่ จึงให้สร้างนครธมทับราชธานีเดิมคือ “ยโสธรปุระ” ทำให้ภายในนครธมมีปราสาทกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป อีกทั้งยังเป็นเมืองหลวงที่ถือว่ามั่งคั่ง และเจริญรุ่งเรืองที่สุดแห่งอาณาจักรขอมเพราะหลังจากหมดยุคพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 อาณาจักรขอมก็ค่อยๆ เสื่อมลงตามลำดับ

เมืองพระนครหลวงแห่งนี้ มีคูเมืองล้อมรอบกว้างประมาณ 80 เมตร แต่ละด้านมีความยาวถึง 3 กิโลเมตร และมีกำแพงศิลาแลงสูง 7 เมตรล้อมรอบเหมือนดังภูเขาโอบล้อมแผ่นดิน ในตัวพระนครหลวงมีพื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,625 ไร่ และมีประตูทางเข้า 5 ประตู ทั้งสี่ทิศ โดยประตูทางทิศตะวันออกมี 2 ประตู คือประตูทิศตะวันออกและประตูชัย แต่ทางเข้าที่ยังคงสมบูรณ์มากที่สุดคือทางทิศใต้ ซึ่งมีสะพานหินทอดข้ามผ่านเข้าไปยังประตูเมือง อีกทั้งสองข้างทางของสะพานหินเป็นเรื่องราวของการกวนเกษียรสมุทร อันเป็นความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เรื่องการกำเนิดโลกและจักรวาล โดยมีหินสลักขนาดใหญ่ รูปเทวดา 54 องค์ อีกด้านหนึ่งเป็นรูปอสูร 54 ตน ต่างก็กำลังจุดนาคเมื่อเข้าไปยังซุ้มประตูเมืองก็จะพบกับหินสลักพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสี่ด้าน

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ซึ่งบางคนเชื่อว่าเป็นพระพักตร์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 4 เพราะเข้าใจว่าพระองค์ปรารถนาที่จะให้หน้าของพระองค์จารึกลงในประวัติศาสตร์

สะพานหิน และซุ้มประตูทางเข้านครธม (ทิตใต้)

ภายในนครธมจะพบปราสาทอยู่ทั่วไป แต่ปราสาทที่โดดเด่นที่สุดนั่นคือ “ปราสาทบายน” เพราะบนยอดของปราสาทถูกสลักเป็นพระพักตร์พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรทั้งสี่ด้าน

ปราสาทบายน

พระพักตร์พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรทั้งสี่ด้าน

นอกจากปราสาทแล้วที่พบยังมีสถาปัตยกรรมอื่นอีก ได้แก่ “สนามหลวง” หรือ “สนามหน้าจักรวรรดิ” ซึ่งมี “ลานช้าง” หลักที่พบว่าเป็นลานช้างคือ พลับพลาที่มีฐานเป็นรูปแกะสลักช้าง และ “ลานพระเจ้าจันเรือน” ซึ่งอยู่ใกล้กันที่เรียกว่าลานพระเจ้าจันเรือน เพราะรูปสลักที่พบช่วงแรกที่เข้าไปยังลานก็จะเห็นรูปสลักนางอัปสรและเหล่าเทพอันสวยงาม แต่เมื่อเข้าไปเรื่อยๆ ก็จะพบรูปสลักนางอัปสรที่มีวิรูวอยตะปุมตะป้า

นางอัปสรและเทพ

นครวัด นครธม เป็นแหล่งโบราณสถานที่น่าอัศจรรย์แห่งหนึ่งของโลก แม้ว่าจะสร้างในช่วงเวลาที่ต่างกันวัตถุประสงค์ของการสร้างก็แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือความยิ่งใหญ่ตระการตาอันมาจากแรงงานของชาวขอมในอดีต ที่ไม่มีเทคโนโลยีใดๆ ในการช่วยสร้าง เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่มีความสามารถในตัวเองอยู่แล้ว ขึ้นอยู่ว่าใครจะรู้จักใช้ความสามารถของตัวเอง หรือจะพึ่งพิงเทคโนโลยีเท่านั้นนครวัด นครธม เป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

1. ชนะบูล แจ่มกระจ่าง. ม.ป.ป. “นครวัด นครธม 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกที่กัมพูชา”, **Trips Magazine Special Issue**, 60-63.
2. นครธม (ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://th.manager.co.th/travel> [21 เมษายน 2550]
3. นครธม (ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://th.wikipedia.org> [21 เมษายน 2550]
4. นครธม (เขมร) (ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://lionardo.exteen.com> [21 เมษายน 2550]
5. พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://th.manager.co.th/travel> [21 เมษายน 2550]

